

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Хімія органічна, фізична і колоїдна»

Ступінь вищої освіти - Бакалавр

Спеціальність 201 «Агрономія»

Освітня програма «Агрономія»

Рік навчання 1, семестр 1

Форма навчання денна, заочна (денна, заочна)

Кількість кредитів ЄКТС 4

Мова викладання українська (українська, англійська, німецька)

Лектор курсу

Бойко Роман Сергійович

Контактна інформація
лектора (e-mail)

тел.: 0676833139

e-mail: roman.s.boiko@nubip.edu.ua.com

URL ЕНК на
навчальному порталі
НУБіП України

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1792>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Органічна, фізична і колоїдна хімія» входить до блоку фундаментальних наук, метою якої є підвищення здобувачами вищої освіти загального рівня ерудованості, світосприйняття, окремих законів природи, їх інтерпретацію та вміння застосовувати набуті знання у професійній діяльності. Дисципліна складається з двох розділів хімії, а саме: Органічна хімія, Фізична та Колоїдна хімія. Органічна хімія передбачає вивчення загального уявлення про органічні речовини, які є основою існування життя на планеті, розуміти їх хімічні властивості та інтерпретувати останні в розрізі їх біологічної активності. Крім того, метою вивчення органічної хімії є ознайомлення з такими класами органічних речовин, що застосовуються як стимулятори росту рослин, пестициди, добрива тощо. Фізична та колоїдна хімія – розділ хімії, основною метою якої є тлумачення законів природи стосовно умов та шляхів проходження хімічних процесів, зокрема, в біологічних системах. Вивчення таких законів ставить за мету створення бази для аналітичного підходу до розуміння природних явищ, уміння інтерпретувати отримані дані та передбачати наслідки цих явищ.

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та відповідністю зональних умов
Загальні компетентності	ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК8. Навички здійснення безпечної діяльності; ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; ЗК11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні компетентності	СК7. Здатність науково обґрунтовано використовувати добрив та засобів захисту рослин з урахуванням їх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище.
Програмні результати навчання	ПРН4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії; ПРН6. Демонструвати знання й розуміння фундаментальних дисциплін в обсязі, необхідному для володіння відповідними навичками в галузі агрономії; ПРН10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1 семестр				
Змістовний модуль 1. Найважливіші теоретичні положення органічної хімії. Вуглеводні аліфатичного та карбоциклічного ряду. Функціональні похідні вуглеводнів				
Тема 1 Вступ. Найважливіші теоретичні положення органічної хімії.	2/4	Знати визначення органічних речовин та теорію їх будови Вміти якісно розрізняти органічні та неорганічні сполуки, зображувати формули органічних сполук Розуміти принципи будови органічних молекул та їх роль у життєдіяльності організмів	Виконання та здача лабораторних робіт. Написання тестів. Виконання самостійної роботи в електронному навчальному курсі	Виконання та здача лабораторних робіт – 15 балів Модульний контроль – 5 балів
Тема 2 Вуглеводні аліфатичного ряду: алкани, алкени, алкіни.	2/2	Знати визначення та основні представники класу вуглеводні Вміти розрізняти різні класи вуглеводнів за допомогою якісних реакцій Розуміти вплив вуглеводнів на сферу сільського господарства	Виконання та здача лабораторних робіт. Написання тестів. Виконання самостійної роботи в електронному навчальному	Виконання та здача лабораторних робіт – 15 балів Модульний контроль – 5 балів

<p>Тема 3</p> <p>Дієни. Арени. Вуглеводні природного походження</p>	<p>2/4</p>	<p>Знати теоретичні основи спряженості ковалентного зв'язку, визначення та класифікацію спряжених вуглеводнів, будову та властивості їх основних представників</p> <p>Вміти аналізувати вплив спряженості ковалентного зв'язку на хімічну активність речовин, розрізняти дієнові та ароматичні вуглеводні</p> <p>Розуміти вплив дієнових вуглеводнів на сферу сільського господарства як природних речовин</p>	<p>у курсі</p> <p>Виконання та здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p> <p>Виконання самостійної роботи в електронному навчальному курсі</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 20 балів</p> <p>Модульний контроль – 10 балів</p>
<p>Тема 4</p> <p>Гідроксильні органічні речовини: спирти та феноли</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати визначення та класифікацію основних представників спиртів та фенолів, а також їх основні хімічні властивості.</p> <p>Вміти давати назви гідроксильним сполукам за міжнародною та тривіальною номенклатурою, розрізняти різні типи гідроксильних сполук за допомогою якісних реакцій</p> <p>Знати представників природних спиртів та фенолів та їх роль у життєдіяльності рослин.</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p> <p>Виконання самостійної роботи в електронному навчальному курсі</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 20 балів</p> <p>Модульний контроль – 10 балів</p>
<p>Змістовний модуль 2. Природні органічні речовини: ліпіди, вуглеводи, аміни, амінокислоти, білки, нуклеїнові кислоти.</p>				
<p>Тема 5</p> <p>Карбонільні та карбоксильні сполуки</p>	<p>2/4</p>	<p>Знати представників карбонільних та карбоксильних речовин природного походження, будову їх молекул, тривіальні та міжнародні назви, а також відмінності у їх властивостях з точки зору будови молекул</p> <p>Вміти розрізняти окремі класи речовин за структурними формулами молекул та назвами сполук</p> <p>Розуміти значення карбонілів та</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p> <p>Виконання самостійної роботи в електронному навчальному</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 30 балів</p> <p>Модульний контроль – 10 балів</p>

		карбонічних кислот у процесі метаболізму та життєдіяльності рослинних організмів	у курсі	
Тема 6 Вуглеводи	2/2	Знати особливості будови складних поліфункціональних молекул вуглеводів природного походження, класифікацію вуглеводів за складом молекул, джерела синтезу таких речовин у рослинних та тваринних організмах Вміти якісно визначати відновлюючі та невідновлюючі цукри, аналізувати залежність між складом та властивостями цукрів Розуміти відмінність у структурі молекул вуглеводів та її вплив на біологічну активність, синтез у рослинах тощо	Виконання та задача лабораторних робіт. Написання тестів. Виконання самостійної роботи в електронно му навчальному курсі	Виконання та задача лабораторних робіт – 20 балів Модульний контроль – 10 балів
Тема 7 Аміни. Амінокислоти. Білки. Гетероциклічні сполуки.		Знати роль Нітрогену у функціонуванні живих організмів з точки зору входження його до складу біологічно активних органічних речовин Вміти розрізняти різні підкласи нітрогеновмісних сполук та передбачати їх біологічну дію Знати основи будови складних природних високомолекулярних нітрогеновмісних сполук (ДНК, РНК)	Виконання та задача лабораторних робіт. Написання тестів. Виконання самостійної роботи в електронно му навчальному курсі	Виконання та задача лабораторних робіт – 20 балів Модульний контроль – 10 балів
Змістовний модуль 3. Фізична хімія. Основи хімічної термодинаміки та кінетики.				
Тема 8. Основні поняття фізичної хімії. Агрегатний стан речовини. Хімічна термодинаміка	2/2	Знати основні поняття в фізичній хімії, закони термодинаміки, закон Гесса та його наслідки. Вміти розрахувати тепловий ефект хімічного процесу за будь якої температури. Розуміти та аналізувати принципову	Задача лабораторних робіт. Написання тестів. Виконання самостійної роботи	Виконання та задача лабораторних робіт – 10 балів Модульний контроль – 5 балів

<p>ка. Термохімія</p>		<p>можливість чи не можливість перебігу певної хімічної реакції;</p> <p>розрахувати константу рівноваги за будь-якої температури;</p> <p>розрахувати склад рівноважної суміші;</p> <p>Розуміти різноманіття шляхів перетворення енергії в живих організмах</p> <p>Застосовувати механізми та закономірності перетворення енергії в біологічних системах</p>	<p>(в.т.ч. в elearn)</p> <p>Розв'язок задач.</p>	
<p>Тема 9. Кінетика і механізми хімічних реакцій. Хімічна рівновага</p>	<p>2/4</p>	<p>Знати основні поняття та основний постулат хімічної кінетики</p> <p>Вміти визначити порядок хімічної реакції і концентрацію речовин на будь-який момент з початку її перебігу;</p> <p>Аналізувати вплив температури на швидкість хімічної реакції.</p> <p>Визначати енергію активації хімічної реакції;</p> <p>Використовувати основні фактори, що впливають на перебіг ланцюгових, фотохімічних і гетерогенних реакцій.</p>	<p>Здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p> <p>Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p> <p>Розв'язок задач.</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 15 балів</p> <p>Модульний контроль – 5 балів</p>
<p>Тема 10. Властивості водних розчинів</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати закони Рауля, Знати теорію електролітичної дисоціації Арреніуса, Основні положення теорії сильних електролітів.</p> <p>Готувати розчини різних концентрацій;</p> <p>Вміти визначити та розрахувати температуру замерзання та кипіння розчинів неелектролітів та електролітів.</p> <p>Визначати та аналізувати осмотичний тиск розчинів неелектролітів та</p>	<p>Здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p> <p>Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p> <p>Розв'язок задач.</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 10 балів</p> <p>Модульний контроль – 5 балів</p>

		<p>електролітів.</p> <p>Розрахувати активність розчинів електролітів;</p> <p>Визначити константи електролітичної дисоціації</p> <p>Розрізняти процеси тургору, плазмолізу в клітинах</p> <p>Розуміти осмотичні явища і осморегуляція в живих системах</p> <p>Застосовувати природу осмосу для розкриття суті і зрозуміння механізмів багатьох процесів в біології</p>		
<p>Тема 11. Властивості водних розчинів електролітів</p>	2/4	<p>Знати поняття про електропровідність розчинів.</p> <p>Вміти визначати концентрацію розчинів методом кондуктометричного і потенціометричного титрування</p> <p>Застосовувати методи визначення електропровідності для аналізу вмісту солей в розчинах, в ґрунті та вологості в сільськогосподарській продукції</p> <p>Розуміти процеси взаємоперетворень хімічної та електричної енергії.</p> <p>Вміти схематично написати та розрахувати ЕРС гальванічного елемента</p> <p>Використовувати чинники такі, як кислотність та окислювально-відновні властивості системи для збільшення родючості ґрунтів.</p>	<p>Здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p> <p>Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p> <p>Розв'язок задач.</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 10 балів</p> <p>Модульний контроль – 5 балів</p>
<p>Тема 12. Кислотно-основні властивості розчинів</p>	2/2	<p>Знати про іонний добуток води та залежність іонного добутку води від температури.</p> <p>Вміти розрахувати та експериментально визначити рН розчинів.</p>	<p>Здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p> <p>Виконання</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 15 балів</p> <p>Модульний контроль –</p>

		<p>Вміти готувати буферні розчини, аналізувати фактори від яких залежить рН буферних розчинів, знаходити буферну ємність розчинів.</p> <p>Використовувати значення кислотності середовища в біологічних процесах</p>	самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	10 балів
Модуль 4. Поверхневі явища. Колоїдна хімія.				
<p>Тема 13. Поверхневі явища на межі поділу фаз. Адсорбція</p>	2/4	<p>Знати основні поняття колоїдної хімії, класифікацію дисперсних систем та поверхневих явищ.</p> <p>Розуміти та аналізувати процеси адсорбції,</p> <p>Вміти впливати на проходження іонообмінних процесів;</p> <p>підбирати ефективні адсорбенти для селективної адсорбції.</p> <p>Вміти схематично писати будову міцели ліофобного золю</p> <p>Використовувати процеси адсорбції, електрокінетичних явищ у сільськогосподарській практиці</p>	<p>Здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p> <p>Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p> <p>Розв'язок задач.</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 25 балів</p> <p>Модульний контроль – 10 балів</p>
<p>Тема 14. Дисперсні системи. Поняття про колоїдні розчини та їх властивості</p>	2/2	<p>Знати методи одержання і очищення колоїдних розчинів.</p> <p>Розуміти поняття пептизації</p> <p>Підбирати найбільш ефективні стабілізатори Розуміти процеси набухання полімерів, використовувати ці процеси в сільсько-господарській практиці</p>	<p>Здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p> <p>Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p> <p>Розв'язок задач.</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 15 балів</p> <p>Модульний контроль – 10 балів</p>
<p>Тема 15. Коагуляція та стійкість колоїдних систем</p>	2/4	<p>Знати методи одержання і очищення колоїдних розчинів.</p> <p>Аналізувати фактори, що впливають на стійкість колоїдних систем</p>	<p>Здача лабораторних робіт.</p> <p>Написання тестів.</p>	<p>Виконання та здача лабораторних робіт – 30 балів</p> <p>Модульний</p>

		Розуміти поняття коагуляції	Виконання	контроль –
		Вміти проводити коагуляцію колоїдних розчинів.	самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	10 балів
		Підбирати найбільш ефективні стабілізатори і коагулянти	Розв'язок задач.	
Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Мельничук Д.О. та інш. Курс органічної хімії. Навчальний посібник. К.: Арістей, 2005. – 482 с.
2. Стрельцов О.А., Мельничук Д.О., Снітинський В.В., Федевич Є.В., Вовкотруб М.П., Мельникова Н.М. Фізична і колоїдна хімія. – Львів: Ліга-Прес, 2002. – 456

3. Вовкотруб М.П., Мельничук Д.О., Смик С.Ю., Мельникова Н.М., Бойко Р.С. Практикум з фізичної та колоїдної хімії. – К.: Арістей, 2008. – 256 с.

Допоміжна

1. Практикум з органічної хімії. Мельничук Д.О., Цвіліховський Н. І., Усатюк П.В. та ін.. /Під ред. Д.О. Мельничука, К.: Видавничий центр НАУ, 2002.-136 с.

2. Вовкотруб М.П., Заславський О.М., Смик С.Ю., Бойко Р.С. Фізична і колоїдна хімія. К.: Видавничий центр НУБіП України.- 2013.- 483 с. Гриф МОН України (Лист № 1/11-15546 від 15.10.13 р.)

3. Смик С.Ю., Максін В.І., Заславський О.М., Бойко Р.С. Сучасні методи хімічного аналізу. К.: Видавничий центр НУБіП України.- 2014.- 416 с. Гриф МОН України (Лист № 1/11-7906 від 23.05.14 р.)

4. Кононський О.І Органічна хімія. Підручник.. – К.: Дакор, 2003. – 568 с.

5. Курс лекцій з органічної хімії. Мельничук Д.О., Вовкотруб М.П. Шатурський Я.П., Якубович Т.М., Бухтіяров В.К. та інші. К.: Видавничий центр НАУ, 2004.- 360 с.

6. Мельничук Д.О. та інші. Органічна хімія в питаннях. Навчальний посібник. К.: Арістей, 2006. – 248 с.

Інтернет-джерела

1. https://drive.google.com/drive/folders/1huy8VHnjB_D6280P8LWtseXCjMI0GeXf?usp=share_link

2. <https://www.youtube.com/c/ChemistryEasy/>

3. <http://chemistry-chemists.com/Video.html>

4. <https://uahistory.co/pidruchniki/chemistry.php>

5. <https://erudyt.net/elektronni-pidruchniki/ximiya-elektronni-pidruchniki>

6. <https://learningcenter.unc.edu/services/stem/chemistry-resources/>

7. <https://ptable.com/>